

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću mjesečno K 1-25, godišnje K 15.— Za INOZEMSTVO suviše poštarina. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIŠTVO I UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalaze se u „Hrvatskoj Tiskari“ (Dr. Krstelj i drug). — Rukopisi ne vraćaju se. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug).
Izdavatelj i odgovorni urednik **Dr. MARKO SKOČIĆ.**

OGLASI PO CIENIKU.

God. IX.

ŠIBENIK, četvrtak 10. travnja 1913.

Broj 810

Spletke poslie zadarskog izstupa.

Iz Spljeta, od onih oko „Dana“, bačena je u redove stranke prava, bomba puna sumnjičenja i nepovjerenja odmah nakon zadarskog sastanka.

Hvala Bogu, mi možemo kazati da „Dan“ nije glasilo stranke prava i da većina svećenika pravaša ne priznaje „Dan“ glasilom svećenstva. Pače smo uvjereni, da bi do potrebe svećenici pravaši i javno to priznali i izjavili.

Nego ipak „Dan“ je toliko toga napisao, toliko toga ustvrdio, a ljudi oko „Dana“ su se toliko mučili pismeno i toliko putovali, ne bi li i ustmeno uvjerali one, koji nisu htjeli vjerovati, da je sumnjičenje i nepovjerenje uza sve to moralo uroditi nekakvim plodom.

Toj gruboj radnji „Dana“ prigovorili smo i mi i „Hrvatska Kruna“. Nu ništa nije pomagalo i mi smo puštili da vidimo, što se hoće.

Pak smo i vidili. Striele „Dana“ naperene su bile na stanovite osobe u stranci prava.

A bile su naperene tobože iz viših razloga i mi ćemo od tih napomenuti samo glavnije.

„Stranka prava stupa u službu demokrata“. „Stranka prava dolazi do fuzije sa demokratima iz pred daljnega straha vladinih mjera“.

„Kršćanska stranka za volju demokrata suspendira svoj kršćanski program“.

I onda je „Dan“ bajao dugo vremena, kako su se nekog pravaši u Šibeniku dali upregnuti u kola Trumbića i Smodlake, kako se stvara nova koalicija. Ovoj koaliciji da je pridošao i novi odio: pravaši pod komandu Smodlake.

Ali ni to nije bilo dosta, valjalo je taknuti i u ponos pravaša, jer zašto „da Trumbić radje zna, što će pravaška stranka učiniti, nego li zakoniti i požrtvovni članovi stranke. Zašto da pristaše stranke budu marva?“

Uckalo se iz Spljeta pravaše proti „njekima“ i u ime vjere.

A kako valjda to nije bilo dovoljno, nastojalo se prikazati nas u Šibeniku kao da smo nasjeli „vještom igraču i izgraču i programa i stranaka“ Dr. Trumbiću.

Nu ni to nije bilo dosta. Diple stale za to sve u šestnaest prebirati omiljelu pjesmu nudjenja c. k. vladi.

Poslie Božića šaputalo, se da se je Dr. Trumbić nudio u Beču vladi kao mešetar, koji da će umiriti Dalmaciju.

Ta pjesma izadje kašnje u Veljači u spljetskim listovima, „Danu“ i „Jedinstvu“.

Kad smo to čitali promišljali smo,

da se cilja na koju novu navalu u našim redovima.

Nami nije do ničije obrane, ali kada se bez temelja gradila zgrada nepovjerenja i sumnjičenja na samim glasinam, da bi ljudi stranke prava bili htjeli upregnuti stranku u jaram, samo za to, jer je stranka sudjelovala jednom javnom prosvjedu proti razpustima autonomnih tiela; zar nismo mogli promisliti, da je i to nudjenje bačeno u javnost za to, da se još više osumnjiči one, koji se puštili tobože vući za nos od Trumbića, toga istoga, koji nas je tobože zaveo, a onamo se sam nudi c. k. vladi?

Ili to, ili se htjelo javno zadipliti: kad može Trumbić i Smodlaka nuditi se vladi, može i stranka prava.

A mi gudimo jednu te istu: može se nuditi vladi tko hoće, može ako ga baš volja i Trumbić, ali stranka prava ne će. Stranka prava dok bude vjerna svom zadatku, pa brojila milijone članova ili samo pet, sadašnjim vladama nuditi se ne će. Ona ne će i ne smije licitirati, da bi se vladama ikada dodvorila.

Ovo kažemo, jer cijenimo, da se u prav oko toga radilo.

Ozlovoljiti, onemogućiti u stranci prava one, koji su pokazali najviše mara, ali i najviše odpora; osumnjičiti one, koji su kao mravi za stranku radili i kao lavovi navaljivali i branili stranku u svim prigodama; odalečiti one, koji su uvijek pokazali, da im je nada sve nezavisnost prema svakovrsnim vladodržcima; i kad se to dogodi za ostalo je iako, jer će se i po sebi razvijati stvari onako kako bi se željelo u Spljeta od onih, koji su na te i takove nezavisne pravaše, navaljivali.

„Onda bi se moglo pristupiti sa njim kim narodnjacima u dodir“ i sačiniti stranku koju vlada želi.

Mi smo već kazali koliko do te rabe držimo i koliko bi ta stranka vriedila. I nadodajemo da je veoma nespretno bilo od pokretača te namisli, što su za svoj posao izabrali današnji čas, kad su svi dijelovi našega naroda u Dalmaciji morali zajednički izstupiti proti poznatim podhvatom današnje vlade.

A nespretno je od tih pokretača bilo ustajati u ime vjere, u ime prosvjeda proti tobožnjem stopljenju nas pravaša sa drugim strankama.

Napjevi te vrsti, koliko god austrijske diple prebirale milozvučno, nježno i tugaljivo, nemogu nikoga razboritoga zanieti jer svak zna da su baš pravaši počeli javnim svečanim izstupam i da je sastanak u Zadru bio odlučan u prvom redu od pravaša u Šibeniku, i da je to sve čisto političko djelo, koje u vjeru nije diralo.

Ne postavljamo se branićima vjere ni svećenika, ali tko je suzbio onu navalu širom Dalmacije, koja je prišla da za sobom zanesie celo pučanstvo pokrajine? Ko je ustajao u ime slobode za slobodnu političku radnju i svećenika? Ko je širom Dalmacije bilo po kotarima, bilo po skupštinam, bilo po novinam zalagao se za okupljanje svih narodnih dijelova, od čega da se nesmije izključiti nijednog ni svećenika, ni redovnika dok služi narodu svome? Ko je napokon radio da sve to bude u stranci prava na neki način sankcionirano? Koji je list za tu slobodu najviše se zalagao?

Mi na ove upite ne treba da odgovaramo, jer nam svi sviestni svećenici moraju priznati što smo radili.

I evo odgovora austrijskim diplom na njihov napjev, kao da smo se mi u našaj radnji promienuli:

Do sada smo radili oko okupljanja svih narodnih sila, pa smo i sada za to da nijedna čestica tih sila ne podje izgubljena. A u narodnom svećeniku mi vidimo čast narodne sile za kojom bi žalili kad bi išla izgubljena.

Nu od toga do stanovitih planova za koje tako zamamno prebiru austrijske diple ima velika razlika, jer ni pod izlikom vjere mi ne bi htjeli za ništa služiti sustavu koji nas narodno uništava.

Mi cijenimo da će nas veći dio svećenika podupno razumjeti, pa kad radimo za narodnu nezavisnu politiku, i kad u toj narodnoj nezavisnoj politici želimo imati za sudrugove, kako svakoga drugoga, tako i svećenike, te kad zaziremo od svega čim bi se taj stalež htjelo sa stanovite strane odvojiti od nezavisne narodne politike, to nitko nemože i nesmije tumačiti onako kako to slavni „Dan“ čini.

U ostalom zaludu je stanovitoj gospodi obmanjivati se, a još zaludnije je htjeti što narod hrvatski po svojoj prošlosti, po svojem razvitku, po svojoj naravi neće i nemože da bude. On je vjernik, ali nije nesnosljiv; on je vjernik, ali hoće da kao takav bude svoj na svome i da služi sebi, svojem jedinstvu i svojem nezavisnom zavrtku. Takav nezavisni rad hrvatski narod traži i od svog sina svećenika, a kad bi on uvidio da se svećenstvo svrstava i postavlja u službu koja nije narodna, mi smo uvjereni da bi odnošaj prijateljstva koji on goji prema njemu prestao i da bi nadošao odnošaj posve protivan.

A jer bi taj odnošaj bio na štetu hrvatske narodne politike, mi želimo da svećenici sudjeluju s narodnom u svemu i svukud osobito onda kad narod sam javno i otvoreno izkazuje svoju misao jedinstva i nezavisnosti.

Štogod austrijske diple na ovo zadipile, mi kažemo da bi ugledu svećenika samo pomoglo, kad bi oni i u sadašnjim danima dokazali, da se ne boje biti sa svojim narodom, i da ne mare služiti niti za čas sredstvom kojim se naš narod nastoji obmanuti tako da bude sam proti sebi.

Eto mi kažemo na sve što se poduzelo tobože u ime vjere sa stanovite strane proti zajedničkom izstupu ciele Dalmacije samo još ovo: nezavisna hrvatska politika sama je kadra da spaja i ujedinjuje sve što je u službi naroda. Kojamudruga druga politika koja bi mogla biti uvedena iz vana, od nenarodnih čimbenika i u svrhe nenarodnih ili protunarodnih organizama razdvaja i ljude i staleže i dovodi do borbe, uvijek štetne a osobito u malim narodima kao što je naš.

Dr. M. D.

OBZORJE EVROPE.

(Povodom govora Bethmana Hollwega).

Obzorje, koje se je balkanskim ratom nad Evropom zamutilo, nije se još te malo razvedrilo. Ako je i zabljesnuo koji put tračak svjetlosti, brzo su došli crni oblaci i svjetlost razjerali, a zastrli opet obzorje tamom. Jedan takav crn oblak, kojim se bavi celo svjetsko novinstvo jest govor kancelara njemačkog carstva, g. Bethmanna Hollwega, držan u Reichstagu na 7. ov. mj. Makar je taj govor tu i tamo zakičen i ublažen „misljivim tendencijama“, oblak je, a iza oblaka bude obično kiše i grada. Oblak ovaj pokazuje, kako se međunarodni položaj još uvijek ne miče sa mrtve tačke, a ako se gdjekad i pomakne, miče se na gore i biva sve kritičniji, sve mutniji i sve zaoštreniji, tako te se čini e mogu zbilja nadoći odsudni časovi, koji će vihorom strašne sudbine zavlatiti Evropom i baciti je natrag stotine godina — i u kul-

turi i u ekonomskom blagostanju. Jer rat, kakov bi mogao danas sutra planuti, bio bi doista strašan po Evropu, tako strašan, da — kako reče sam kancelar — svi ratovi, koji se ikad u prošlosti vodiše, mogli bi se prama ovomu smatrati prostom dječjom igrarijom.

Opravdava kancelar u govoru naoružanje Njemačke; ističe žilavost njemačke vojske; naglasuje da Njemačka u eventualnom evropskom sukobu mora imati svoj glas, da se bez nje evropski rat ne može ni zamisliti, a onda će se ona boriti na život i smrt, borit će se „za svoju eksistencu“. Značajne su završne rieči: ako Njemačkoj tko zaprijeti, da su spravni izgnuti do cigloga.*

Kad oblaci zakrstare nebom, kad munje počnu sievati te ne stane na nebu sunca, teško da prodje bez kiše. A jesu li oblaci pretmasti, teško da prodje i bez oluje i grada.

Nad Evropom krstare oblaci evo prolazi pō godine dana. Oni su viestnici novih velikih događaja, pa nas straše svojom crninom, tim više, što krstare toliko vremena. Kad saspe grad iz takovih oblaka, ne mogu se predvidjeti njegove posljedice, jer — „što kasnie sve to jače tuče“.

Bude koji put, ali riedko, pa iza grmljavine i oblaka sine sunce a da kiša ne natopi zemlu. Hoće li tako biti i sada? Hoće li minut oblaci Evropu a da ju ne natopi ljudska krv?

Na ovo će nam odgovoriti budućnost skorih dana, koju u neizvjestnosti očekujemo.

* Čudnovato, da govornik uza svu tu ratobornost, koja je okrenuta prama Slavenstvu i Francuskoj (jer ako bi nastao evropski rat, skojim bi se drugim državam Njemačka borila!?) naziva Rusiju „drugom sestrom slavenkom“, a Francusku podsjeća na Bismarkovu kritaticu iz god. 1887., kojom se daje razumjeti, da Njemačka ne misli ni u snu ratovat s Francuskom! Op. Ur.

Brzobjavi „Hrvatske Rieči“

Pogadjanja sa Crnogorom.

Beč, 10. travnja. Ponovno se šire vesti, da se sa kraljem Nikolom vode povjerljivi pregovori, kako bi Crnogora uz financijalnu i teritorijalnu naknadu odustala od posjeda Skadra. Da se lažne kralja Nikolu sklone, pregovori su upućeni i vode se iz Rima i Petrograda. Naknada u novcu, koja bi se imala dati Crnojgori za Skadar, da bi iznašala 20 milijuna kruna.

Nego ovi pregovori pokazuju velikih poteškoća, jer da kralj Nikola

pita za Crnogoru veliki kraj na moru sa veoma dugom obalom.

Pogadjanja teško da će dovesti do cilja, jer bi tako Skadar ostao vas obkoljen od crnogorskog posjeda.

Cetinje, 10. travnja. Na ponovno pitanje, da bi civilno pučanstvo moglo izaći iz Skadra, Crnogora je odgovorila da izlaza iz strategičnih razloga dozvoliti ne može. Porta je ovaj put upravela na zapovjednika Skadra Esad pašu preko obsjedajućeg komandanta službene nešifiranu uputu, ali ipak Crnogora je odbila izlaz.

Nešto o bugarskom jeziku.

Piše prof. O. F. SLAVIĆ.

(4)

Druge imenice ove deklinacije, uz mnoge još, bile bi i ove: kušta (hrv. kuća), kartina (slika), pritča (priča), odovica (udovica), sluginja (sluškinja), zarja (zora), kōtka (mačka), lžica (žlica), lenost (ljenost), ruka (plural: ruče) noga (pl. nožje), pātka, vilica, mētia, neččelja, zmija, kūla, svēkrva, bāsna, gūska, strāna, pōmošt (pomoć) prosjakinja, turkinja, vlahinja, učenica itd.

O ovoj deklinaciji ne treba više raspravljati, samo valja spomenuti, da se kod onih imenica, koje se svršuju na „st“ (radost) ne čuju u izgovoru oba „t“ kad im se doda spolnik „ta“.

Sklonitba srednjih imenica.

Ova je sklonitba najjednostavnija od svijui, barem u singularu. Jer dok su kod muških i ženskih samostavnika ostali neki stari oblici u dativu i genitivu jednine, kod srednjih regbi, da im nema ni traga. Nu ipak, kad bi mi i srednje imenice sklanjali po našu, u bugarskom jeziku ne bi to iz-

gledalo novim, jer su do jučer i oni tako govorili. Današnja sklonitba srednjih imenica bila bi ova: nom. sēlo(to), gen. na sēlo(to), dat. na sēlo(to), ak. sēlo(to), vok. sēlo! Plural: nom. selā(ta), gen. na selā(ta), dat. na selā(ta), ak. selā(ta), vok. selā! Na isti način sklanjaju se i one imenice, koje imaju nominativ singulara na „e“ kao „more“, samo što u pluralu obično ovakve imenice imadu „ja“ „morjā(ta)“.

Nego ovdje je potrebno, da spomenemo neke tako zvane iznimke. A to su: Samostavnici srednjeg roda na „me“ primaju u višebroju osim spolnika „ta“ još i nastavak „na“ (ime, imēna) kao i u hrvatskom; neki opet primaju „ta“ osim spolnika (tēle = teleta; pile = pileta).

Kako se iz ovog vidi, sve tobožnje bugarske iznimke podudaraju se skoro sasvim sa hrvatskim jezikom, a to je znak, da bi bugarskom jeziku baš lijepo pristajali hrvatski nastavci. Evo još nekoliko samostavnika srednjeg roda (u zagradam je množina) n. p. sjēme (semenā), mōmče (mōmčeta), djete (djeca), vrēme (vrēmēna), ilce (ilca), srce (srca), učiliste (učilista), žzero (žzera), jājce (jājca), tjēme (temeta) i

temenā), drvo (drveta i drvā i drvesā), čūdo, (čudesā), okō (oči), uhō (uši) nebē (nebesā), rāmo (ramenā) itd.

Čitaoc, ako je pomnivo pratio naše pisanje, mogao je doći do zaključka, da u bugarskom jeziku i nema nego jedna sklonitba. A u istinu, ako ne ćemo gledati na neke tobož zastarjele oblike, tako i jest u stvari. Uzevši to u obzir, onda jur svaki hrvatski štioć znade sklanjati bugarske samostavnike. Naravno, da će ipak osjetiti neku bojazan u sebi, koja će mu kazivati: može biti, da nije tako. Generalno pravilo za sklonitbu imenica bilo bi ovo: Samostavnike ženskog roda sklanjaj tako kako ih nadješ u nominativu. Genitivu i dativu dodaj „na“, a u vokativu baci spolnik i sklanjaj ga po hrvatskom. Pluralni je nastavak „i“ uz rijetke iznimke — Samostavnike srednjeg roda sklanjaj tako, kako ih nadješ u nominativu. Genitivu i dativu dodaj „na“, a iz vokativa izbaci spolnik. Pluralni je nastavak „a“ uz rijetke međumetke — Samostavnike muškog roda sklanjaj tako, da ti bude u genitivu, dativu i akuzativu singulara nastavak „a“, nominativ je isti, a

vokativ se pravi redovito po hrvatsku bez spolnika. Za plural nema generalnog pravila.

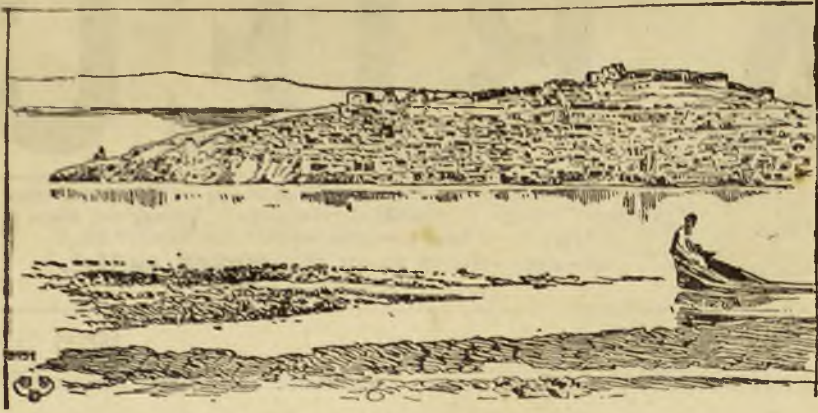
Sklonitba pridjeva.

Kao što u hrvatskom jeziku ima određenih (dobar) i ne određenih (dobri) pridjeva, tako ima i u bugarskom. Nego, kako u bugarskom jeziku dolazi često na kraju pridjeva spolnik, tako se može reći, da Bugari imadu tri vrsti pridjeva. Nu, svakako, tko ima pomnju, taj će lako uvidjeti, da je određenji pridjev, bio on sa spolnikom ili bez njega, jedno te isto. Muški rod određenjih pridjeva svršava se u nominativu na „ij“, nu, ako mu se doda spolnik onda se svršuje na „at“ n. p. dōbrij, dōbrij(at). Ženski rod određenjih pridjeva svršava se na „a“, a srednji na „o“ ili „e“, dodamo li im spolnik onda je svršetak na „ata“ i „o(to)“ dotično „e(to)“ n. p. dōbra, dōbrā(ta); dōbro, dōbrō(to). Sklanjaju se pak ili po hrvatsku ili na slijedeći način. Nom. dōbrij(at), gen. na dōbrija, dat. na dōbrija, ak. dōbrija, vok. dōbrij! Plural: nom. dōbri(t)e, gen. na dōbri(t)e, dat. na dōbri(t)e, ak. dōbri(t)e, vok. dōbri! Ženski rod: nom. dōbrā(ta), gen. na dōbrā(ta), dat. na do-

brā(ta), ak. oobrā(ta), vok. dōbrā! Plural kao u muškom rodu. Srednji rod: nom. dōbrō(to), gen. na dōbrō(to), dat. na dōbrō(to), ak. dōbrō(to), vok. dōbrō! Plural kao u muškom rodu.

Ovaj kratki prikaz mogao nam je predočiti da nema te razlike izmedju sklonitbe pridjeva i imenica, već da je sve jednostavno.

Pripomenut nam je, da kad se imenica spoji sa pridjevom ne samo, da ne posjeduje i pridjev i imenica spolnik u isti mah, već ga čestokrat oba gube. Ako ga oba ne gube tad je od potrebe upamtiti ovo pravilo: Stoji li pridjev ispred imenice, tad ga imenica gubi, a pridjev ga dobiva n. p. bjēdni(t)e ljudi; stoji li imenica ispred pridjeva tad ga pridjev gubi a imenica ga dobiva n. p. ženāta e dōbrā. U ovom posljednjem slučaju pridjev je neodredjen, te ima vazda za nominativ ženskog roda „a“, srednjeg „o“ ili „e“ a muškog razne suglasnike. Plural svih pridjeva ovakve vrsti jest „i“ za sva tri roda. Ovi se pridjevi ne pregibaju u drugim padežim, već su kao i nominativ.

grad u turskom Vilajetu, u komu je sielo Kajmakama. Ima 9 mošeja i 4 crkve. Broji 10.000 stanovnika.

Obsjedanje Skadra.

Budva, 10 travnja. Obsjedanje Skadra rek bi da iz topovske vatre uzprkos blokade traje, jer se tutnjave artiljerije čuju na prekide prilično jako.

Govori se da je za obći juriš prilično sve već pripravljeno te da su dovezeni srbski topovi već na svojim pozicijam namješteni.

Položaj na Čataldži.

Carigrad, 10 travnja. Pred Čataldžom nije bilo daljnjih sukoba ovo dva zadnja dana. Turci pokopavaju svoje mrtve, te su našli i 400 mrtvih Bugara na bojištu, koje također pokopaše.

Pregovori za mir.

Sofija, 10 travnja. Sa kompetentne strane se izjavlja, da je Bugarska pripravna da podpiše preliminarni mir, ali da konačna odluka u tom pravcu zavisi od velevlasti i njezinih saveznika. U tomu moraju biti svi složni i zajednički postupati prema međusobnom ugovoru.

Prosvjedi talijanske štampe.

Rim, 10 travnja. Štampanje prosvjeduje proti Grčkom zaposjednuću albanske obale. Kad bi Grčka tu obalu zadržala, značilo bi to pogibelj i nazadak za Italiju, za to Italija mora se čvrsto držati trojnog saveza i mora biti u skladu sa austrijskim stanovištem u pitanju Albanije.

U Rusiji se zabranjuju izkazi.

Petrograd, 10 travnja. Ruska vlada je dala izvjaviti, da se u buduće ne će dozvoliti izkazi proti inozemstvu, nego da će takovi izkazi bitisprečeni.

Petrograd, 10 travnja. Izdana je dnevna zapovjed na vojsku, kojom se zabranjuje vojničkim osobam svako sudjelovanje u izkazima političke naravi, kao i svim izkazima sličnim onima na 6 ovoga mjeseca za Balkanske narode.

Pregibanje glagolja.

Bugarski gramatici su veoma pojednostavili glagolske sprege. Dočim u nas izgleda po tumačenju slovnčara da ima desetak sprega, a zapravo ih nema više od tri, bugarski pisci su ih sveli na onoliko koliko ih ima u svari. Dakle na tri. Pošto u bugarskom jeziku nema neodređenog vremena (infinitiva), to oni i ne mogu dijeliti sprege po infinitivnom dočetu. Stoga su kao oznaku sprega uzeli treće lice jednine sadašnjeg vremena. Pošto se svi glagolji u tom licu jednine pre-

Ruski car Crnojgori.

Petrograd, 10 travnja. Ruski car savietovao je kralju Crnogorskom, da popusti u pitanju Skadra.

Ruski car je jučer primio u audienciju zeta crnogorskog kralja Nikole, velikog kneza Nikolajeviča, kojemu je, kaže se, ponovio gornji savjet.

Pitanje odštete Crnojgori.

Rim, 10 travnja. Pitanje odštete Crnojgori radi Skadra potakla je talijanska vlada, ali austrijska vlada nije sklona da na to pristane. Beč se također opire teritorijalnom ustupu na jadranskom moru Crnojgori, a sklon je da joj se nadoknadi komadom Novog Pazara.

Beograd, 10 travnja. Crnogorski ministar financija. Dojčević, prispio je amo te konferira sa vladom. Izgleda da će se pitanje Skadra i sjeverne granice Albanije riješiti do brza.

Obustava neprijateljstva pred Skadrom.

Cetinje, 10 travnja. Sukri paša zatražio je od ruskog poslanika Nekljudova, da bi posredovao u pogledu čim skorije obustave neprijateljstva.

Vojna reforma u Njemačkoj.

Berlin, 10 travnja. Rajstag je primio u prvom čitanju zakon o vojnoj reformi.

Konferencije u Londonu.

London, 10 travnja. Velike viasti pristaju da bi granica između Turske i Bugarske bila linija Enos-Midia. Većina otoka pripadala bi Grčkoj.

Sazonov odstupa. -- Demonstracije.

Petrograd, 10 travnja. Sazonov je predao svoju demisiju caru, ali ovaj nije demisije primio.

Petrograd, 10 travnja. Ruska vlada je zabranila djacima u Petrogradu i po drugim universama svako sudjelovanje u demonstracijam, koje se u zadnje doba sve više množe i poprimaju sve to veće dimenzije.

zentske svršavaju ili na „a“ ili na „e“ ili na „i“ oni su razdijelili sprege na „a“ konjugaciju, „e“ konjugaciju, te „i“ konjugaciju. Na taj način učiocu su veoma olakšali trud. Sprega bugarskih glagolja ponešto se razlikuje od hrvatskih, jer dok hrvatski glagolji imaju (uz posve rijetke iznimke) nastavke za prvo lice prezenta singulara „m“, za drugo „š“; za prvo plurala „mo“, za drugo „te“, kod Bugara za prvo lice singulara i prvo plurala nema redovito takvih nastavaka. Da naši štioći imaju bilo kakav pojam, iznijet ćemo ovdje sva vremena svih sprega.

Prva ili „a“ sprega. Sadašnje vrijeme: Az vikam, ti vikaš, toj vika, nie vikane, vie vikate, te vikat. Prošlo trajno: Vikah, vikaše, vikaše, vikašme, vikahte, vikahe. Svršeno: vikah, vika, vikašme, vikahte, vikahe. Buduće: šte vikam, šte vikaš, šte vika, šte vikame, šte vikate, šte vikat. Zapovjedni način: Vikaj, da vika (neka viče), vikajte da vikat. Pogodbeno vrijeme: vikvam, vikvaš, vikva, vikvame, vikvate, vikvat. Pogodbeno prošlo: vikvah, vikvaše, vikvaše, vikvahme, vikvahte, vikvaha. Dionik: vikaš, a, o. Dionik prošli: Vikal, vikala, vikalo.

Povratak izseljenika.

Trst, 10 travnja. Jučer sa Loydovim parobrodom Gastein povratilo se je amo 250 bosanskih izseljenika iz Salonika, koji će biti izkrčani u pomorski lazaret Bartolomej gdje je bilo prenešeno od prije 100 izseljenika i ovi pošto su ozdravili, otići će kući.

Pravoslavni u Austriji.

Beč, 10 travnja. „Neue Freie Presse“ objelodanjuje pismo austro-ugarskih pravoslavnih biskupa i to crnovičkog Repta i budimpeštanskog Zubkovića. U toj izvaji oprovrgavaju oni tvrdnju Bobrinskoga, po kojoj da pravoslavni u Austriji ne bi bili slobodni. Naprotiv, kažu biskupi, pravoslavni su u Austriji svuda dobro traktirani i čute se sretnim pod zaštitom cara.

Hajka proti dalmatinskom vinu.

Beč, 10 travnja. Zastupnik na carevinskom vieću, Wedra, nastavlja navalam u novinam proti dalmatinskom vinu, koje da se silno patvara. Iznauša u tim navalam smišne tvrdnje, da vlada ta patvaranja trpi, jer da tako hoće ona da odšteti Dalmaciju radi pomanjkanja željezničkih sveza.

Vojnički izgredi.

Sarajevo, 10 travnja. Pet podčastnika bečke 84. regimente osudjeno je na strogi zatvor i gubitak šaže radi opiranja vojničkoj obhodnji, koja ih je htjela aratirati pri smutnji u jednoj krčmi. Dva podoficira su u toj tučnjavi dobili takove ozlede, da su im podlegli te su već umrli.

Veliki uspjesi osječke opere.

Dubrovnik, 10 travnja. Veliki uspjesi osječke opere i operete jesu uspjesi naše obće narodne stvari u ovim krajevima.

(Radujemo se nad ovom vieću, tim više što ćemo i mi imati prigode, da se u Šbeniku naučijemo glazbe i umjetnosti članova izvrstnog osječkog kazališta. Ured.)

Automobilska nesreća.

Budimpešta, 10 travnja. Automobil generala Klobučara bacio je i pregazio jednu ženu činovnika i njezinog pratioca. Publika je na to stala navaljivati na šofera i bio bi zlo prošao da nije policija odmah razpršila svietinu.

Bolest Pape.

Rim, 10 travnja. Stanje papina zdravlja zabrinjuje njegovu okolicu. Sv. Otac tuži se na bolove u križima i ne će da prima dovoljno hrane. Srčano stanje pokazuje znakove depresije. Ciela bolest pokazuje znakove bolesti bubrega, te se bojati razvitka uremije. Izpovjednik Pape bio je od istoga odalečen da se izbjegne uzrojanosti.

Rim, 10 travnja. Papa je proveo noć prilično dobro, ali nije još nestalo zabrinutosti za njegovo stanje, jer se ognjica ponavlja.

Rim, 10 travnja. Biskup Jeglič je stigao amo sa 350 slovenskih hodočastnika.

Druga ili „e“ sprega. Sadašnje: orá, oreš, oré, orém, oréte, orát. Pr. trajno: orjch, orješé, orješé, orjchme, orjchte, orjeha. Pr. svršeno: oráh, orá, oráhme, oráhte, oráha: Buduće: šte orá, šte oréš, šte orá, šte orém, šte oréte, šte orát.

Zapovjed: orí, da oré, oréte, da orát. Pogodbeno: orávam, orávaš, oráva, orávame, orávate, orávát. Pogodbeno prošlo: orávah, orávaše, orávaše, orávahme, orávahte, orávaha. Dionik: orjašt, a, o. Dionik pr. orél, oréla, oréle.

Treća ili „i“ sprega: dojá doíš, doí, doím, doíte dojat. Trajno: dojáh, doéše, dojahme, dojahte, dojaha. Svršeno: Doíh, doí, doí, doíme, doíte, doíha. Buduće: šte doja, šte doíš, šte doí, šte doím, šte doíte, šte dojat. Zap. vijedno: dojavam, dojavaš, dojava, dojavahme, dojavahte, dojavat. Pogodbeno prošlo: dojavah, dojavaše, dojavaše, dojavahme, dojavahte, dojavaha. Dionik: dojašt, a, o. Dionik prošli: dojal, dojala, dojalo.

Ovo bi bila u bitnosti sva vremena bugarskih glagola. Pošto nemaju infinitiva oni ga redovito opišu pomoću čestice „da“ sa prezentom. Gledom na druga vremena od potrebe je upamtiti, da Bugari osim

Štrajk tramwayskih namještenika.

Newyork, 10 travnja. U Buffalu štrajku tramvajski namještenici, koji su razrušili 400 vagona, te ih zapalili, a policiju sa kammenjem i revolverima, razpršali. Mnogo policista ranjenih. Cijeli grad je zaposjednut vojništvom.

Francuzka i Slaveni.

Nijedan strani narod nije pokazao u svakoj prigodi toliko toplih simpatija prama Slavenima, kao francuski. Te simpatije moraju osobito Slavenne veseliti, tim više, što je Francuska kateksohen zemlja slobode i zatočnica svega, što je ljudskoj duši, sveto.

Od kad je buknuo balkanski rat, te su simpatije još jače i toplije. Neki pak listovi identifikuju probitke Slavena sa onim vlastitog naroda i vide u ojačanom Slavenstvu ojačanu takodjer Francusku.

Evo što piše ovih dana pariški list „La Croix“ u tome smislu:

„Tisuću je tomu godina, da je Evropa postala pozorištem triju ogromnih rasa: plemená latinskoga, germanskoga i slavenskoga. Njihovi su se teritoriji kao i njihove nacionalne granice u velikim proporcijama promijenile osobito na štetu Slavena, a na korist Germana. Danas od toga najveću korist crpi germanstvo. Kroz čitavi srednji viek pa sve do posljednjih godina — niesu germani u Njemačkoj i Austriji prestali da uništuju, asimiliraju i podjarmljuju slavenske narode. Uza sve to, Slaveni se niesu dali promieniti. Njihov je broj ogroman i kad bi se oni sjedinili, germanskoj bi moći za uvijek odzvonilo. A mi bi na svoje oči gledali Evropu, kakova je bila u XII. vieku: slavenska u središtu i na sjeveru.

„S nacionalnoga bismo gledišta taku promjenu morali sa simpatijom promatrati. Nijesu naime samo Slaveni pretrpjeli velikih šteta radi bahatosti i drzovitosti teutonske. Latinska je rasa uobće — a napose francuska — morala uzmaknuti pred ovim našim iskonskim i zajedničkim dušmaninom.

„Ne samo dakle da bi nama Francuzima, nego takodjer i samim Slavenima bila potrebna i korisna zajednička akcija proti germanstvu. Na taj bi način jedni i drugi mogli opet zauzeti svoj stari položaj, koji nam je germanstvo otelo.“

Nadalje se u članku spominju sjajne balkanske pobjede, koje su zadivile čitavi sviet.

Dobro je naglasiti, da je „La Croix“ list usve i posve katolički.

Iz hrv. i slov. zemalja.

Sprovod Erazma Barčića.

Sprovod blagop. Erazma Barčića bio je jedan od najsajnijih sprovoda što ih je zapamtila Rieka. Na sprovodu je učestvovala silna povorka otmjenog svieta. Iz okolice su došla razna odaslanstva.

Nad otvorenim grobom govorili su dr. Bogoslav Mažuranić i Svetozar Pribičević. U ime riečkih Hrvata oprostio se s pokojnikom dr. Ante Bonetić, u ime odvjetnika dr. Vio, a u ime riečke hrvatske omladine, Mikuličić.

Slava Erazmu Barčiću!

navedenih oblika prave perfekt kao i mi sa participom prošlim i prezentom pomoćnog glagolja biti (sam, si, e, sme, ste, su). Preprošlo prave isto pomoću trajnog vremena od glagolja biti i dionikom prošlim. Imperfekt od glagolja biti jest: bjehe bješe, bješe, bjehme, bjehte, bjeha ili bjehe, bje bje itd.

Iz gornjeg primjera mogli smo i sami razabrati, da Bugari prave futur isto kao i prezent, samo što suviše dodadu svakom licu česticu „šte“. U ostalom prem ovdje izgleda kao da se bugarsko preigibanje dosta razlikuje od hrvatskog, u praksi toga nema, jer oni redovito pišu po našu, sa malom razlikom.

Zamjenice, brojevi itd.

Ovako se sklanjaju: Az (ja), ménje (mi), mene (me); ti, tebe (ti), tebe (te); toj, menu, mu, njego, go. Plural nfe, nam. nas; vie, vam, vas; te, tiem, tjehe.

Kad se upotrebljava „tebe“, a kad „te“, to se može poznati po hrvatskom. Ako se hoće zamjenica osobito naglasiti, onda se upotrebljuje duža slovka, inače kraća. Glede zamjenica mal ne sve je isto kao i u hrvatskom, samo što Bugari

Svečana sjednica Jugoslavenske akademije.

U subotu u 6 sati popodne, držala se je u Zagrebu pod predsjedanjem predsjednika prof. Tade Smičiklase, svečana sjednica Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti. Predsjednik je sjednicu otvorio krasnom besjedom. Rekao je, da se prošla godina rada Jugoslavenske Akademije može smatrati najobilnijom i najplodnijom, a da su u pripremi za nastalu godinu 1913. tolike gradje, te će i ova biti jednako obilna i plodna. Zahvalio je svima, koji akademiju pomažu zborom i tvorom.

Statistika Hrvata u Americi.

Donosimo što piše iz Mekisporta (Pensilvanija) g. P. Belavić o Hrvatima u Americi:

Prvi se počеше seliti u Ameriku Dalmatinci već od god. 1850 — 70., i to ponajviše u Kaliforniju.

U većim grupama stadoše se seliti Hrvati od g. 1873., kad je riječka željeznica otvorena prometu. Osamdesetih godina navrveše u Ameriku Ličani.

Prve hrvatske naseobine zaredahu oko Kolumeta i Mičigana, gdje su naši snažni Ličani sjekli šume oko velerijeke Mississippija.

Trsna uš i druge nedaće nagnaše svijet iz zagrebačke županije, da na tisuće pohrli u Ameriku.

Zatim zaredahu iz varaždinske županije i Slavonije tako, da je pomalo pučanstvo iz čitave Hrvatske i Slavonije naugnulo ovamo.

1898. bilo je iseljenika 2933.

Od 1907. redovito do 23.000, ponajviše iz zagrebačke i varaždinske županije.

Zatim je broj počeo po malo propadati tako, da ih je bilo 1911. okolo 20.000

Sada imade ukupno Hrvata u Americi okolo 280.000 i to: iz Hrvatske i Slavonije 160.000, iz Dalmacije 80.000, iz Bosne 20.000, iz Hercegovine 15.000 i iz ostalih krajeva.

Ponajviše ih imade u Pensilvaniji, osobito oko Pitsburga i Alegenije, gdje ih prebiva do kojih 100.000.

U državi Illinois imade ih do 800.000, ponajviše u Čikagu. U državi Ohajo (Ohio) oko 35.000, ponajviše u gradu Klivelandu i okolici.

Ostale pomanje kolonije su u New-Yorku, San Francisku, st. Luisu, Kansas Siti, te Nju Orlinu (Orleans). Zatim u Montani, Koloredu i Mičiganu. Dalmatinci bave se najviše vinogradarstvom i trgovinom, a Hrvati iz Banovine zaposleni su u rudnici ma, rovovima (manjama) željeznicama (tvornicama željeza i sajmištima).

Hrvatskih župa imade 16 katoličkih i jedna grkokatolička u Čikagu.

Unijata imade u Čikagu i Klivelandu. Socijalistički list „Radnička straža“ izlazi u Čikagu.

Društvo: „Hrvatska narodna zajednica“ imade 30.000 članova.

Izdaje neke hrvatske novine, izmegu kojih se ističe: „Hrvatska narodna zajednica“.

Predplatite se na „Hrvatsku Rieč“!

imadu i za dativ višebroja skraćeni oblik „vi“ mjesto „vam“ i „ni“ mjesto nam.

Brojevi su dosta slični našim: edin, dva, tri, četiri, pet, šest, sedem, osem, devet, deset, edinajset, dvanaajset, trinajcet, četirinaajset, petinaajset, šestinaajset, sedeminaajset, oseminaajset, devetinaajset, dvajset, trijset itd, sto, dveste, trista, četiristotin itd, hiljada, edin milión, hiljada i osemstotin i osemdeset i pet (1885).

Redni brojevi imaju uza se i spolnik „t“ „ta“ „to“ Pervij(at) vtorij(jat), tréti, četvrti, péti, šesti, sédmi, osmi, devéti, deséti, edinajsti itd. dvádeset i prvi, trijsti, četirijsti (40), petdeséti, sedeséti, stotni, hiljadni, miionni. Ovi se brojevi sklanjaju kao pridjevi.

Ako uzimemo još u obzir, da se prislovi prave kao i u našem jeziku, da predlozi idju svi sa četvrtim padežem, da su uzvici i veznici slični hrvatskim, onda bi s iim u kratko bilo prikazano cijelo preigibanje bugarskih riječi.

(Sliadi).

Izvjeshujte „Hrvatsku Rieč“!

Vinogradarstvo i patvorba vina u Dalmaciji.

Eto, hvala Bogu, loza nam već redom pupi, u vinogradima učinjeni su ogromni troškovi, prevrnuo je težak od zadnjeg grumen zemlju svoju, i orosio ju znojem, već mu zadaje brigu sumpor, galica, takljanje i raskopavanje i toliki drugi trudi i troškovi, kojih će se otestiti tada, kad trudom i krvavim znojem uzgojenu kapljicu u bačve sadije. Lako opet za sve to, al ne će li suša, krupa, bolesti uništiti trud njegov, jedinu nadu blagostanja i jedini izvoz životnih srestava najopornijeg dijela našeg naroda u Dalmaciji? A napokon, blagoslovi li Bog tešku trud, dodje li mu vino u konobu, što će onda jadnik, kad ne može s njim iz konobe, ili ga mora dati u bezcijenu. — Bliža nam se evo i nova jemstva, a je li polovica, je li treći dio naših težaka prodao vino, pravo naravno vino, ili ga gleda tužna oka, a prazna želuca. Oglašuje se i u novinama („P. Novine“) da ima na hiljade hekt. vina po težačkim konobama, kojeg ne mogu ni prodat ni darovat. Lani je bila slaba jemstva u cijeloj Monarhiji; bile su cijene vinu sasvim dobre, a kako to da su cijene sad tako jako pale, tolika množina vina da čeka kupca, kod sve lanjske oskudice? Što je tomu uzrok?

Tomu je uzrok bezdušna špekulacija naših trgovaca vinom, silna patvorba istoga, tako da u njihovim konobama još uvijek vriju badnji i kotli, parobrodrom im dolazi na desetke bačava punih dropa, na stotine vreća suhoga groždja, a o onim tisućama vreća šećera, običnog i onog za enologične svrhe, ne treba ni govoriti, i to se sve survaje u trgovačke podrumne, da iz njih do koji dan izadje pod oblikom neke tekućine, a pod imenom dalmatinskog vina, i da to poplavi vinska tržišta. Još je neka sreća, pa po otocima nema sad dovoljno vode ni za piće, al patvoritelje malo to smeta, ta pod njihove konobe dolaze brodi puni vode, a kad iskrcaju u konobu vodu onda u iste bačve nakrcaju „vino“, i to se bez prestanka ponavlja. I ta Riječka, Splitska, Cetinska i Biokovska voda prodaje se i pije pod imenom — *risum teneatis, amici* — dalmatinskog vina. Kad se to pomisli otmilje se u srcu gorki, bolni smijeh. — Sve te gadne makinacije nekima, doista, napunjavu džepove, ali na račun glasa dalmatinskog vina, koje se u tudjini na taj način tako diskredira, da, nestane li se najenergičnijim mjerama na kraj patvorbi i patvoriteljima vina, propasti će nam ta najglavnija grana našeg gospodarstva tako nisko, da ko zna, hoće li se uobće isplaćivati baviti se vinogradarstvom, kad s njim ne budemo mogli u tudjini, jer će samo ime „Dalmatinsko vino“ odbijati muštenje.

Hoće li se dakle već jednom vlada zauzeti za narod, je li vojna da se u korenu uništi patvorba, ukinuvši famosni dopust za „poboljšanje i uredjenje vina“ — u vinskom zakonu, jer naši patvoritelji još su tako bezobrazni, da se oslanjaju na spomenuti zakon.

Narod trpi, trpi stisnutim zubima i šakama, al što će biti, kad se prepuni i onako već puna časa, ne će li se narod sam pobrinuti, da već jednom prestane ovakovo isisavanje, koje ga više tišti, nego negda zloglasna „klauzula“, koje ga više ubija nego da ga krupa i suša tri godine redom pohodi, pa ne će li se taj narod dignuti i sam proti patvoriteljima, kad ih Vlada ne će da na red pozove i narod zaštititi.

Medjutim morali bi se i naši zastupnici maknuti i dići svoj glas u obranu težaka i njegovih proizvoda i glasa dalmatinskog vina i uzraditi, da bi se, kako gore spomenusmo, radikalno izkorjenilo patvorjenje revizijom vinskog zakona, izključivši svaki slučaj „popravljanja“ vina, ili barem da bi se metnulo tako stroge mjere, kojima bi se patvorba onemogućila.

Brač, 29. ožujka 1913.

Za reciprocitet hrvatskog sveučilišta u Zagrebu!

Odskače značenje svih naših potreba najviše onda, kad se nadjemo sputani, maleni, nemoćni, kad zdravim očima ugledamo koliko smo daleko od naših sanja — ideala kraljevine Hrvatske. Načelo je u narodu, da sve, što živi, brani svoj život i odupire se smrti svim svojim silama. Najljepši je život naroda, a što znači borba za narodni život glasno nam vele mrtva usta bugarskog, srbskog i crnogorskog vojnika. Dok nam nije sudjeno, da branimo Hrvatsku s oružjem, pozvani smo

da je branimo perom i riječju, da se žrtvuemo na svakom koraku, da zapovjedimo onima, koje postavismo u sabore, da budu tvrdi zidovi, koji će zaustaviti sva pitanja, dok se ne riješe hrvatska. Pred nama je najnoviji događaj: reciprocitet hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. U proračunskom se odboru u Beču odobrio podignuće talijanskog pravnog fakulteta u Trstu, za volju Italije, austrijske saveznice proti naravnom razvitku slavenskog življa na Balkanu. Jedna nezakonitost vuče drugu: Hrvatima kao i Srbima i Slovencima na hrvatskom sveučilištu uskraćuje se u istom odboru, da mogu slobodno svršivši izpit u Zagrebu zauzeti zaslužena mjesta bilo u Dalmaciji bilo u Istri. Pitanje reciprociteta hrvatskog sveučilišta ne datira od ove godine, ono je staro bar 30 godina. Bilo bi suvišno kad bi pratili što se je od tad do sad poduzimalo, kad se još nije ništa postiglo.

Važnija su pitanja zašto se nije ništa postiglo i što znači izravnane sveučilišta rastrgane i rastrojene kraljevine Hrvatske sa ostalim austrijskim sveučilištima? Bez podrobnijeg dokumentiranja dovoljno je postaviti jednu tvrdnju, da se odgovori na prvo pitanje. Uspjeh naime jednog poduzeća sastoji u snazi sila, koje ga poduzimlju. Snaga hrvatskog zastupstva bila je najprije osamljena, onda se našla u raznim klubovima sa Srbima i Slovencima, ali bez dubljeg uvjerenja svijui, da je priznanje reciprociteta jamstvo brzog kulturnog razvitka, što znači stapljanje duhova u jaku falangu pod egidom: prosvjetom slobodi. Duboko uvjerenje, koje bi se očitovalo u nepopustljivom radu manjkalo je svagda, kao i sada.

Pojedinačni istupi nijesu toliko plodonosni kao jaki, jedinstveni i energični istupi velike cjeline, a osudjujemo i krstimo izdajstvom svaki protunarodni korak počinio ga makar tko. Dokle će mladji nukaći starije, da predju strančarske zadjevice i inade? Hrvati, Srbi i Slovenci istu svoje pravo, oni su u tom jednodušni zato i zahtijevaju od svog zastupstva jednodušnost. U sukobu dviju ideja odlučuje se za slavensku. Germanstvo nam je škodilo, ono nam škodi — vrijeme je, da mu viknemo: dosta! dosta! Očita je važnost priznanja reciprociteta. Dok se vlade boje stopiti udove Hrvatske u jednu cjelinu, boje se i sjene toga jedinstva. U priznanju reciprociteta očitovalo bi se virtualno jedinstvo, koje bi se itjelo pretvoriti u faktično.

Toga se boji Beč, boji Pešta. U tom je Hrvatska nalik Kristovim haljinama: razdijeli zemlju, otmil joj prava, guli narod, geslo je obiju vlada. Kad Vam to velimo ne bojimo se istine, jer je već vrijeme da istini pogledamo u oči. Narod, koji sebe ne zna cijeniti, koji nema ponosa, koji štije trbuh više od slobode, ne zaslužuje da živi. Pokazat ćemo dakle koliko napredovismo, ako svi ko jedan uporno stavimo zahtjev: hrvatsko sveučilište mora biti izjednačeno austrijskim sveučilištima, jer vlada, koja iste od naroda danak u novcu i u krvi mora znati, da je to volja onoga, koji daje taj danak. Prekinimo sa vremenima, kada smo molili, danas zahtijevamo i zapovjedajmo; časnija je smrt junaka nego život kukavice. Ovo je vrijeme naše, da smo ga shvatili, dokažimo.

S hrvatskog sveučilišta u Zagrebu

Hrvati i Srbi akademičari.

Javna zahvala.

U našoj teškoj boli i tuži prigodom smrti našega obljubljenoga brata dotično zeta

Mnsgra. PETRA Dra. KRAGIĆA

duboko su nas dirnuli i neizrecivo su nas utješili mnogobrojni izražaji štovanja i ljubavi, izkazani prama milom pokojniku, bilo za vrijeme njegove bolesti i smrti, bilo pri njegovom sprovodu.

Dužnost nas veže, da najprije zahvalimo Mn. Pošt. gosp. Don Vici Sabioni, koji je milog pokojnika kriepio utjehom naše sv. vjere, a tako i Veleuč. gosp. Dru. Vladimiru Vranjancu, općinskom liječniku u Skradinu, koji je svim silam uma i srca nastojao, da spasi život dragog pokojnika.

Na osobiti način zahvaljujemo Poglavitom gospodinu Marku Mudražiji, općinskom Načelniku sa cijelim općinskim Upraviteljstvom i Vijećem za najsrdačnije saučesće u ovoj našoj žalosnoj prigodi; isto tako i Uglednom Crkvinarstvu one Opatske Crkve, koje je prama pokojniku izkazalo najodaniju sućut.

Srdačna hvala Poštovanom Svećenstvu mirskom i redovničkom u Šibeniku, Visovcu

i okolici, a napose Pošt. O. Augustinu Škomrlju, koji je privremeno preuzeo upravu one župe.

Nemamo riječi, da dostojno izrazimo našu harnost Veleučenom gosp. Dru. Anti Dulbiću, nar. zastupniku, koji je osobno došao iz Šibenika, da se za zadnji put oprosti s mrtvim ostancima dragog prijatelja, a tako isto prijateljim mu Vladimiru Kuliću i Josipu Drezgi, uredniku „Hrv. Riječi“.

Iz dna srca zahvaljujemo prijateljskom zauzimanju časnih obitelji u Skradinu, Špira Škubonje, Špire Kovačića, Stjepana Stjepandije i Josipa Lukasa, Ante Lučića, Enrika Vidovića.

Hvala osobita prijateljskom osoblju svih c. k. Ureda, c. k. Oružničke postaje, c. k. Odjela Financijalne straže u Skradinu; hvala Uglednoj Upravi Organizacije Pravaške u Skradinu i u Šibeniku, koje su na sprovodu bile zastupane, a tako i Uglednim mjesnim društvima „Hrvatske Skradinske Čitaonice“ i Societa Casino.

Hvala svim ostalim mnogobrojnim prijateljima, štovateljim i znancima milog pokojnika, koji su na kojigod bilo način iskazali njemu zadnju počast, a nama sućut i saučesće.

Svima od Boga plata, a od nas do groba harnost.

Split, 10 ožujka 1913.

Duje, Miho, braća. Marija rođ. Reić, Nikolina, sestra Katica, rođ. Krstulovre Tvrdić, zet. Ilović, nevjeste.

Javna zahvala.

Prigodom bolesti i sprovoda našeg nezaboravnog supruga, oca i brata

BOŽIDARA VOJNOVIĆA

oficijala c. k. režije duhana

primili smo od raznih strana toliko izraza iskrene sućuti i žalovanja, da nam je ne moguće svima posebno zahvaliti. Dok ovim načinom zahvaljujemo svima bez razlike, dužnost nas veže, da svesrdno zahvalimo liječnicima gg. Dru. Kalebiću i Dru Bulatu, koji uložite sve nastojanje, da bi nam milog pokojnika od smrti izbacili. Vruće blagodarimo mnogopoštovanom župniku fra Lovri Kovačeviću, koji je pokojnika tješio vjerskim utjeham, te se pri prenosu pokojnikovih smrtnih ostataka, oprostio od pokojnika smrtom bešjedom, na ime pučanstva sinjske krajine, duboko zahvaljujući Don Frani Ivaniševiću, koji je pri ukopu pokojnika u Dućam držao ganutljivi nadgrobni govor. Srdačna hvala upravitelju režije duhana g. Hanzaleku i njegovoj uglednoj obitelji, koji nijesu žalili ni truda, ni vremena, da nam pomognu i da nas u teškoj nesreći utješe. Duboka hvala i pokojnikovim kolegama, činovnicima otkupe duhana, koji na osobiti način iskazaše zadnju počast našem pokojniku.

Zahvaljujemo napose općinskom upraviteljstvu u Sinju i Prikom, te civilnim i vojničkim vlastima, činovnicima i gradjanima, znancima, prijateljima i rođjacima, koji su poslali vijence, prisustvovali sprovodu, pismeno ili usmeno izrazili nam žalovanje, pismenim sastavim, te prilozim u dobrotno svrhe počastili uspomenu nezaboravnog našeg pokojnika.

Sinj, dne 25 ožujka 1913.

Vanda ud. Vojnović za se i djecu. Marko i Jure Vojnović braća.

Javna zahvala.

Veleučenom gospodinu

Dru. Dragimiru Montani

kot. liječniku

u ŠIBENIKU.

Prigodom teške bolesti mog sina Jose, za kojeg smo izgubili već svu nadu, pokazali ste toliko požrtvornosti, vještine i zauzetosti, te ne mogu, a da Vam javnim putem ne zahvalim.

Neka Bog i priznanje u narodu to plati, jer osjećaj naše roditeljske radosti mnije, da bi svaki drugi platiša imao premalo darova, da bi platio ovo Vaše vješto i plemenito djelo.

Sa osobitim poštovanjem i izrazom moje najdublje harnosti

bilježim se

Šime Bogdanović-Panjkota.

Predplatite se

na „Hrvatsku Rječ!“

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BENEŠ TRŽEBISZKY · PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

Od onog dana, kada je izgledalo kao da zarobljenik luduje kasno na večer čulo se pred gradom rzanje konja, i čulo se mnogo ljudskih glasova. Ptice, kojima na vrhu krova već više godina nikó nije smetao, pozdravile su dolaznike zaglušnim krikom . . .

Zarobljenik skočio je na kameniti stó i pružio se prema rešetki, kao da hoće očima da prođe tamu i da se već unaprijed zahvali svojim osloboditeljima. To niko valjda nije mogao biti osim njegovi prijatelji, kojima se osnove tek sad počele ostarivati . . . Od zidova hvat debelih odbijalo se sjajnim bljeskom rumeno svjetlo zapaljenih baklji. A zarobljenik već potanko razlikovao je korake, koji su tutnjili po dvorištu muklo i neobično. Otkad već nije bilo takve buke? Za ovo dugo vrijeme što je ovdje, još nikad. Zveketanje oružja i ostruga slijevalo se.

„Pozdravljam vas — pozdravljam — prijatelji — samo da dodjete — nisam mogao da vas dočekam!“

Zarobljenikov glas čuo se kroz uski prozor kao iz groba. Na dvorištu najednom zavladala je tišina. Pričinilo se, kao da dolaznici slušaju. Zarobljenik podigao je svoj glas što je više mogao.

„Očekujem vas već punih pet mjeseci — svaki dan i svaku noć . . .“ Na dvorištu još uvijek bilo je posve tiho. Nekoliko glava saglo se jedna drugoj i šaptali su: „Jadnik . . . Ne zna da cijeni naše poslanstvo! — Koliko je dugo, otkako je poludio?“

„Skoro ni reći ne mogu . . .“ „Nesrećnik!“ „I bijesni, draga gospodo . . . Skoro bi bilo bolje; da se vratite . . . Dugo tako ostati ne će . . .“

„Nemoguće je! — Moramo izvršiti kraljevu zapovijest!“ „Samo da ne bude gore! — Iz njegovih usta čuo sam grozne riječi! — Kraljevska porodica u Danskoj nije imala većeg neprijatelja od njega a i ne će ga imati!“ Dolaznici kao da se skamenili.

„Što je to govorio pred tobom?“

„Jest — predamnom — licem u lice — baš danas . . .“

„Ne potmaže ništa! — Kraljica je molila za njega, a jer je to prva njezina molba na danskom tlu, kralj je morao ispuniti . . .“

„Da je kraljica molila za njega? Ona mlada gospodja mojega gospodara? Stari tamničar ozbiljno je manuo glavom i ušutao. Ni jedne riječi više rekao nije. Za tim se opet čulo zveketanje čelika i čulo se zveketanje tamničarevih ključeva. Za nekoliko časaka otvorila se vrata, koja vode u sobu, u kojoj je bio uznik još uvijek na kamenitom stolu, i s tamničarem ušlo je nekoliko vitezova.

„U ime njegove milosti, svetlog našeg gospodara i kralja Valdemara, donosimo tvojem dostojanstvu — slobodu! . . . Za ovo imaš, da se zahvališ plemenitoj ženi našega vladara, svetloj Dagmari . . . Prva molba, koju je imala na kralja — bila je za tebe . . .“

Uznik nije odgovorio. Njegov pogled bio je sad na jednom, sad na drugom poslaniku . . . Izraz na njegovom licu kazivao je iznenađenje, koje nije moguće opisati. Ne znam, čemu se prije nadao nego slobodi od kralja Valdemara . . . Za čas nije ni znao, što bi odgovorio . . . Samo si protro oči i opet gledao je čas u jednog čas u drugog i kimnuo je glavom, na kojoj mu kosa kao posjedila.

„Kralj . . . Valdemar . . . oženjen . . .?“

„Tako je, časni oče!“

„Iz Češke!“

„Iz Češke! — Česi — Česi . . .!“

Uznik položio je kažni prst desne ruke na čelo.

„Već znam — znam — — Iz Češke gdje je glavni grad Prag . . . A kako me pozna, kako može da moli za mene kći takoj daleke i tuđe države? . . . Ne razumijem vas, gospodo . . .“

„Ponavljam: prve njezina molba u Danskoj bila je za tebe!“

„Nek spoj je za naplati Gospodin Bog . . .!“

Uznik sklopio je ruke i zahvalno upro je oči prema pocrnjelom svodu tamnice.

„A ko ste vi? — Ni ne poznam vas . . . Vaše očeve poznao sam . . .“

Vitezi su rekli uzniku svoja imena. Pri svakom kimnuo je glavom.

„Poznam — poznam —“

Par puta se trpko nasmijsao i s čudnim pogledom ustavio se na vitezu. Scem sam ti bio u smrtnom neprijateljstvu . . .

„A ovoj samoći sam se već! — Ni ne znam, kamo da se okrenem!“

Uznik govorio je drhtavim, skoro plačnim glasom . . .

„Tvoj put vodi odavde ravno u kraljevski dvor!“

„A što će biti na kraljevom dvoru?“

„Živjet ćeš među rođjacima. Svjetli kralj zaboravio je sve . . .“

„Da li sam što uradio? . . . Kad su me odveli na Oringsburg bio je još dječe . . .“

„U tebi vidi iskrenoga strica . . . A lijepa njegova nevjesta bit će ti kao kći . . . Samo da je vidiš! — Sva danska srca udaraju za nju . . . Odmah ih osvojila . . . Od smješka njezinog oživjet će i tvoja sijeda kosa u srcu života . . .“

„Moja sijeda kosa?“

Uznik nehotice segnuo je na sljepočnice i uhvatio se za kosu.

„Skoro sam zaboravio, da sam već starac . . . Pravo imate, gospodo, mojoj kosi i potrebno je da oživi u sreći života. — Kad ćemo otići?“

„Tvoja volja je naša zapovijed!“

Još ove noći uz svjetlo baklji otišla je s Oringsburga četa konjanika.

Oringsburg je nakon toga ustao bez uznika . . .

U tom času, kad su jahali iz čudnog grada, oganj na ognjištu u sobi kraljevskoga grada, gdje je sanjao mladi kralj s još mladjom kraljicom o svojoj budućoj sreći i blagu, najednom je počeo tinjati. Katkad zaplamsao je najsilnijim plamenom a čas je bio, kao da će se ugasiti . . .

Kralj i mlada kraljica sjedili su imajući ruku u ruci i gledahu si u oči . . .

„Uvijek mi se čini, Draguško, da si molila za nevrjednika . . . Da ne bude samo ta tvoja molba kamen nad grobom naše sreće . . . Ne znaš, ko je on, ne poznaj ga . . .“

Valdemar govorio je nešto slabijim glasom . . .

„U mojoj domovini do nedavna bile su baš iste takove prilike . . . A koliko bi se zla moglo odvratiti, kad rođjaci ne bi bili u zavadi, kad bi oprostio jedan drugom ruku pomirnicu . . . Gle, moj otac bio je proti svojem bratu, vojska obojice gledala si u oči, trebalo joj samo namignuti, i navelili bi jedni na druge . . . Koliko bi života izginulo, koliko krvi bi se protilo uzalud . . . Braća si pružili ruke, poljubili se i pomirili se, i sad nema ljepšeg i iskrenijeg prijateljstva od onoga, koje vlada među mojim ocem i njegovim bratom Vladislavom . . .“

„Za sebe, Draguško, ne bojim se, nego za tebe, — za tebe . . . ti zvijezdo mojega života . . . ti sva sreća moja . . . samo za tebe, da bi u tudjoj državi, — još nepoznata — ostala sama . . . razumiješli, Draguško . . . Samo radi tebe!“

(Nastavit će se).

Književnost.

Veliki roman „U haremu“. Izašla je treća knjiga zabavne biblioteke u Zagrebu, koju uređuje poznati hrvatski pisac dr. Nikola Andrić. Naslov je knjige „U haremu“, a pisac joj je francuski akademik, Pierre Loti.

Ovaj je pisac osvojio cijeli svijet svojim eksotičnim romanima. Kao pomorski častnik proputovao je sav svijet i donio odanle u svojim manuskriptima sav miris i šarm dalekih kultura. I svugdje je doživio po koji ljubavni roman. U Polineziji je ljubio Raravu, u Kenegalu Fatu Gej, u Japanu Krizantemu, s kojom se je u Nagasaki, prema svim ceremonijama tamošnjih vlasti, privremeno i vjenčao, provedavši tri mjeseca u kući od papira i pod mrežom, koja je mladence branila od zlobnih Moskita. Čak je i u našim krajevima ljubakao, kad je međunarodna eskadra god. 1880. demonstrirala na albanskim obalama protiv Turskoj, koja nije htjela da Crnoj gori ustupi Ulcinj. U najnovijem svom romanu „U haremu“ opisao je svoju ljubav s carigradskom ljepoticom Gjenanom. Nema sumnje, da će mu ovaj roman naći kod hrvatskog svijeta mnogobrojnih čitatelja.

Književna objava. Primamo i zamoljeni uvršćujemo: Nije opravdan prigovor, da je u Hrvatskoj razmjerno mala čitalačka publika. Ona je dapače razmjerno dosta velika. Jedino je zlo, što naša publika radije posize za tuđjom lekturom, više puta za pravim importiranim blatom, dočim naši pisci kubure, neopaženi prolaze i gube volju za rad. Dosta je pogledati današnje knjižarske izloge pune nakakovih „Holmesa“, „Pinkertona“, „Krvavih mostova“, „Gričkih vještica“ itd. pune i talijanskih i njemačkih i francuzkih djela, dakako obično niže i najniže vrsti.

Nije baš tome ni sama publika kriva. Uzrok je među drugim i taj, što naši pisci malo pišu za široke slojeve, a naši nakladnici i književna društva izdaju doduše djela, ali malo ih izdaju u izdanjima za široke slojeve.

Trebalo bi, da naši pisci malo više za narod pišu, a naši nakladnici trebalo bi, da s narodom bolje upoznaju domaće pisce.

Da ovome barem nešto doprinese, podpisani je odlučio, da izdaje u kraćim razmacima (valjda svakih 20—30 dana) „Knjižnicu za svakoga“, a donasati će jedino originalne radove hrvatskih književnika, koji će moći među široke slojeve naroda zbog velike jeftinoće, zaći.

Svaki svezak, koji će uvijek biti jedna posebna cjelina jednoga pisca, zapadati će tekar 30 fil. Tko naruči preko 5 komada bilo jednoga ili raznih svezaka, dobije 20% popusta. Predbrojbe i naručbe bez otpadajuće svote ne će se u obzir uzimati. Preprodavaoci i knjižari dobiju 25% popusta.

Prvi će svezak izaći već oko 20. travnja, a sadržati će niz crtica iz pera književnika R. Strohača pod naslovom: „Pogled u svijet“.

Sva pisma, rukopise, naručbe i novac rima urednik i izdavatelj

Jakov Tomasović
Rieka — Hrv. Primorje.

P. S. Mole se sva uredništva hrvatskih listova, da iz književne uzajamnosti ovaj oglaš što prije pretiskaju!

Sjećajte se Družbe

SS. Ćirila i Metoda.

Iz grada i pokrajine.

Osječko hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku. Prvim svibnja dolazi u Šibenik osječko-hrvatsko narodno kazalište, koje će davati niz vrlo liepih opernih i operetnih predstava. Gostuju: proslavljena umjetnica Maja de Strozzi, Ernesto vitez Cammarotta, Bogdan pl. Vulaković i Zvonimir Strmac.

Na repertoaru su ovi komadi:

Od opera: *Fra Diavolo*, *Hofmanove priče*, *Madame Butterfly*, *Mignon*, *Prodana nevjesta* i *Traviata*.

Od opereta: *Barun Frenk*, *Dragi Augustin*, *Liepa Rizetta*, *Eva*, *Ciganska ljubav*, *Grof Luksenburg*, *Kneginjica*, *Barun ciganin*, *Jesenje vježbe*, *Cista Suzana*, *Liepa Jelena*, *Mali grof* i *Maskota*.

Koje će se od ovih opera i opereta davati u Šibeniku, javit ćemo svojedobno.

† **Eugenija Chirighin.** Jutros n 8 sati uvehnuo je ovaj mladi cviet, kojega je od dulje vremena izgrizao crv smrti. Bilo joj je tek 13 god. Kada joj počelo cvjetati proljeće života, tada evo dobra Eugenija morade u hladan grob. Iza toliko pretrpjenih muka, kojima ju je smrt obasula prije nego je pokosila, jutros preminu blago u Gospodinu, kako preminjuju svi oni, koji su nevinna i čista srca.

Sproved će joj biti u subotu u 10 sati u jutro.

Milom anđelku pokoj vječni a raztuženoj obitelji naše saučesće.

† **Anka ud. Pušić.** U Visu je preminula na 8 travnja našem sumišljeniku g. Niki Pušiću, majka, Anka ud. Pušić. Vriednom pravašu naše saučesće, a pokojnici laka zemlja!

Bezamatni zajam za obnovu vinograda udiejen obćini šibenskoj na temelju molba prikazanih još god. 1911. u iznosu od K 62 202 bio je prošlih dana uručen onima, kojima je taj zajam bio odobren. — Oni, koji nisu zajma još primili, moći će svoje molbe na obćinu prikazati od sad unapred, pa kad ih se nakupi dovoljan broj, bit će kō i prošlih puta proslijedjene Namjestništvu, kad ovo stavi u izgled novi bezamatni zajam. — Nadat se je, da će Namjestništvo uložiti sve svoje nastojanje, da našim vinogradima bude i dalje na ovakav način potpomoženo, jer do sad primljena ukupna svota od 132 000 K, u svrhu obnove vinograda, gotovo izčezava pred silnim troškovima, koje je imao i još može da ima naš težak, e da sve svoje vinograde obrani od užasne zaraze.

Dražba za polievanje grada objavljena je obćinskim oglasom, te će se držati u obć. uredu dne 20. t. mj. Pohvalno je, što se ove godine dražba utanačila ranije no prošlih godina, jer nije polievanju sama svrha da osvježi zemlju, već da preprieči raznošenje prašine od vjetra.

× **Pristanište u dolačkoj drži** bit će doskora providjeno električnom rasvjetom, što je odista bilo od potrebe, obzirom i na naumljeni spoj Doča sa Crnicom naročitim putem.

Novo uredjenje pravnih odnošaja činovnika obćine šibenske po nazivu i beriv ma, glasovano u sjednici obćinskog vieća od 10. studenoga 1912, bilo je odobreno od Zemaljskog Odbora. Osnova tog uredjenja bila je sastavljena na temelju ne samo savremenih već i budućih prilika i potreba koliko samog činovničkog osoblja toliko unutarnjeg uredovnog ustrojstva.

Kupoprodajna pogodba, sklopljena između Obćine šibenske i Crkvinarstva župske crkve Gospe van grada u Varošu za kupnju, odnosno prodaju zemljišta u svrhu gradilišta višeg c. k. reformnog realnog gimnazija, bila je pred nekoliko dana odobrena od Zemaljskog Odbora. Sad će slediti još odobrenje sa strane biskupskog ordinarijata i Namjestništva, a onda moći će se pristupiti izgradnji zgrade na pomenutom zemljištu, jer toj izgradnji ne bi više ništa stajalo na putu. Poželjno je, da se to što prvo zbude, te da tako i ovo toli važno pitanje bude već jednom kraju privedeno.

Za nasip mosta između Kopače i otokš Rogoznice doznačila je vlada dalnjih K 4000 — a K 500 — dobio je odlomak prošlih dana u istu svrhu od ustupa obć. zemljišta u Rogoznici za proširenje ondješnje tvornice sardina. Dokončanje ovog nasipa Rogozničani jedva izgledaju, jer samo kad ovaj most bude gotov imat će smisla i važnosti projektirani put Jadrtovac-Primošten-Rogoznica, za koji su svoje doprinose već odredile i obćina i pokrajina.

Mandrač u Srimi prieti da i ove godine za vrućine okuži svojim smrhadnim zadahom onaj odlomak i okolicu, pa je s toga očekivati, da će se Pomorska Vlada požuriti s odredbom, da taj mandrač bude odmah što bolje očišćen. *Kiša* je prilično natopila poslie toliko vremena, i pala baš u zgodno vrijeme, kad su je naši poljođelci najviše želili.

Iz Rogoznice. Primamo: Odnosno našem dopisu, tiskanu u cienjenoj „Hrvatskoj Rieči“, šaljeno Vam imena potpomagajućih članova, koji će mjesečnim doprinosima potpomagati ustrojstvo mjestne glazbe. Molimo da ih uvrstite.

Ta su: Marcel Rochlitzer, Bene Lušić, Josip Mijalić, Ćiril E. Grba, Ante Mileta, Zelimir Zelalija, Nikola Lušić, Ivan Delale, Lovre Medić Š, Milan Lušić, Marko Graovac, Vjekoslav Graovac, Ante Buble, Ivan Ercegović M, Marko Živković, Mirko Graovac, Petar Ercegović M, Ante Deković, Bartul Ercegović M, Ivan Vilić, Ivan Radić, Josip Buble, Krstoslav Caparin, Ivan Medić, Renato Secco, Don Ivan Katalinić, Don Šime Vlahov, Lovre Županović, Mate Županović, Šimun Lovrić, Krnjola Nikola, Ercegović Pišin, Božo Bogavčić, Josip Delala, Šimun Županović, Ljubo Lovrić, Nikola Coparin, Toma Ercegović, Filip Živković i Josip Ercegović Dando.

Vodovode
i
Šmrkove
svih vrsti izradjuje
najveća slavenska tvrdka
Monarkije
A N T. K U N Z
Hranice (Morava).
Praktične upute i približni
troškovnici badava.

Losconcz & Hatvanski paromlinovi od Borsod Mischolz i Istvanskog dioničkog društva proizvajaju najbolje i najizdašnije vrsti

∴ **BRAŠNA** ∴

Najveće mlinsko poduzeće.

Dnevna produkcija 700.000 kilograma brašna.

Glavno zastupstvo i skladište kod tvrdke:

FRAN LENTIĆ Trst.

Papir i tuljet za
cigarete
ABADIE
PARIS
Dobiva se u svojim trafikama

Izvešćujte „Hrvatsku Rieč“.

GRADJEVNO PODUZEĆE
PETAR BLASOTTI & FRANO ŠKOTON
IZPITANI ZIDARSKI MAJSTOR - ŠIBENIK

PODUZIMLJE SVAKU VRST GRADJEVNIH RADNJA I POPRAVAKA. — SPECIJALISTA U GRADNJI ŠTEDNJAKA (SPARHETA) I SOBNIH PEĆI

PODUZIMLJE ČVRSTE RADNJE U CEMENT BETON (EIZENBETON) BEZ POTREBE ŽELJEZNIH GREDA. — POSEBNA KANCELARIJA ZA NACRTE I TREBOVNIKE KUĆA PASINI PUT SUDISTA.

„CROATIA“
osiguravajuća zadruga u Zagrebu
jedini je domaći osiguravajući zavod. ∴ Utemeljena g. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Marovske i Preradovićeve ulice.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Rieka, Sarajevo, Ljubljana i Novisad.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat
Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sledede vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kućá, gospodarskih zgrada, tvornica, industrijalnih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sijena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi K 2,713.674-13
Od toga temeljna glavnica K 800.000—
Godišnji prihod premije K 1,363.040-89
Isplaćene odštete K 4,970.238-48

Sposobni posrednici i akviziteri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolicu
VLADIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

VELIKA ZALIHA

MUŽKIH ODIELA ZA ZIMSKU SEZONU
NAJMODERNIJEGA KROJA — — — — — UZ VRLO UMJERENE CIENE.

☛ SUVIŠE ODIELA ZA AMERIKU. ☚

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK
Ne boji se nikakove utakmice.

Velika zaliha svakovrstnih
☛ **MREŽA OD PAMUKA**
(KOTUNA) od prve svjetske tvornice.

Suviše
MREŽA TALIJANSKIH (puljizkih)

BAČAVA HRASTOVIH
OD 3½ DO 4 HL.

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BENEŠ TRŽEBISZKY · PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

82.

U Ljubici bilo je prvih vitezova sa svih strana, dapače iz Engleske i Francuske... Njemaca bilo je, da bi se lako na prste izbrojali. Pred stanovima tuđih vitezova višjele su štitovi s njihovim znacima i zastavama njihovih boja. Na prozorima spuštale se skoro do zemlje skupocjene zavjese s bajnim ukrasima; na njima bile su izradjene ogromne ruže, na kojima je svaki list bio druge boje, na granama bili su plodovi duginih boja, ptice bile su vrlo čudnovatih oblika... Po ulicama nije se moglo skoro ni ići, a kamo li jahati... Pred gradom između šatora bilo je puno putujućih pjevača, a njihovi promukli glasovi čuli se već iz daleka, nije manjkalo ni lakrdijaša sa svojim vratolomnim znanjem. Na ravnicama s druge strane grada bio je uređen prostor za prvi turnir u ovim krajevima. Zemlja je bila poravnana kao sto i posuta pijeskom, a sve okolo bilo je ograđeno s drvenom ogradom...

I kad se na večer bližila gradu kraljevska povorka, oglasili se rogovi, zaturile su trublje, zabubnjali su bubnji, oglasila se zvona, i tim glasovima pridružilo se klicanje dobrih sto tisuća ljudi... I teško je reći, da li se večernje nebo žarilo u pošljednjim zracima sunca, koje je zalazilo ili u zlatu, srebru, dijamantu, biseru i u drugim draguljima na skupocjenim svatbenim odijelima... Učesnik, koji bi sve vidio na svoje oči, da za budućnost potanko opiše, kakva je bila svatbena svečanost danskog kralja s Dagmarom ili Dragomiro, s kćerkom češkog vojvode Pršemisa, — ne bi znao, gdje bi prije počeo a gdje prije svršio, jer bi obnevidio od bljeska te krasote a u smjesi najrazličitijih glasova ne bi htjela slušati uha, a kamo li tek spisatelj za sedam i po vijekova kasnije...

Kraljeva nevjesta je već iz daleka brižljivim pogledom tražila lica, koja joj se neizbrisivo utisla u zahvalnu uspomenu, a nemoguće je bilo pregledati toliku svjetinu. Bilo je teško da se uzdrži da bude povorka slobodna... Danski vitezi morali su teškom mukom da krče put svojem kralju. A narod nije mogao da ustupa natrag, uz najbolju volju...

Sunce je zašlo, prije nego su došli do bedema...

Pred bedemom u širokom polukrugu stajali su ozbiljni starci; duga staroslavenska odijela sivala im skoro do zemlje, a svi su bili bez oružja... Tuđincima činilo se, kao da su to sinovi već davno prošlog doba... Narod je najednom ušutao, zvona su umukla, bubnji, rogovi i trube nisu se čuli.

Pred starcima na obim stranama stajale su djevojke s velikim vijencem, kojeg su zadnji put ovili oko ladje, na kojoj je bila mlada kraljica; u vijenac bilo je spleteno cvijeće, nabrano po livadama i njivama, po obroncima i šumama cijele bodričke države, a među cvijećem zelenilo se lipino lišće, sve tako svježije, kao da je tek sinoć bilo nakidano...

Bodričke su djevojke s neizmjernim vijencem ovile prvi dio svatova, u kojem su bili kralj i kraljica... I srebrnim glasovima pjevale su starinsku pjesmu...

„Uvadnete kvety naše — uvadnete...
Kozvijte se jině... nevadnete nikdy!
Libou vuni ovivejte
jarem, letem, jeseni i zimou
hlavy milé, čela bílá
nevadnete nikdy... nikdy... nikdy...“

A još nisu umukli bajni glasovi djevojaka, već je stajao pred Valdemarom i njegovom nevjestom starac, kojemu nije manjkalo mnogo godina do stotine... Oko vrata mu preko skupocjena ogrtača, postavljena sobovinom i obrubljena hermenilovom kožom, visio teški, zlatni lančić... Sjeda mu kosa bila kratko ošišana, samo je imao duge, sijede brkove, a oko mu još uvijek bilo bistrije nego sokolovo; mladi se čovjek kraj njega u potpunom, sjajnom viteškom odijelu tako da rečem skoro gubio, jer starac je bio visok...

„Ja sam najstariji iz bodričke države... starješina sam svih starješina — pozdravljam te, kneže moj, pozdravljam te, časna nevjesto iz roda krvnih rođjaka... vas dvoje donosite nama sreću — mi vam za to kao svatbeni dar položeno pred noge sva bodrička srca... budite zdravi, srećni i zadovoljni... Jedan dio proroštva vojvode Niklota ispuujen je — na drugi ne će trebati dugo čekati... Samo znajte da cijenite naša srca!“

Čudan govor kao pozdrav, a svaka riječ u tom govoru bio je dragulj.

Kralj Valdemar je starješini bodričkih starješina šutke pružio ruku; ni progovoriti nije mogao, tako ga potresao pozdrav s tih usnica...

„Kako se zoveš?“

Kralj je samo prošaptao. Nikako nije mogao da se svlada.

„Gnjevoš...“

Valdemar se sad ustavio pogledom na mladiću kraj starca, naklonio se njemu i rekao mu još uvijek tako tiho: „Vječno vam hvala!“ i nije mu dao da dodje do riječi.

Mladi čovjek — vitez Jitřšenec i kraljici se naklonio, koja je od ganuća migala očima... Opet se smješila tako prijazno, na sve strane mahala je bijelom rukom...

Na crvenom, baršunastom vanjkušiću svijetlili se ključevi bukovačkih zaklona... Bili su od čistog zlata, načinjeni napose za dar kralju Valdemaru.

Nevjesti danskog kralja izgleda, kao da je kod kuće... I ovdje je već spazila oca Dobrogosta, koji je imao na prsima sklopljene ruke; a na sebi imao je neku ishabanu mantiju. A pričnilo joj se, da se postarao; lice mu bilo veoma naborano... Pred njim i okolo njega stajali su svećenici u skupocjenim, zlatom ukrašenim ornatima, bukovački biskup s mitrom na glavi i s pastirskom palicom u desnici, a bijelih odijela radi atlasa i baršuna nije se ni vidjelo... Kako je bijedan izgledao otac Dobrogost prema toj ljepoti, a ipak je on bio najzaslužniji u ovoj državi za kršćansku vjeru... I niko nije se brinuo za njega, kao da je bio zadnji između sviju...

Bukovački biskup pristupio je kralju i dao mu da poljubi krst iz ćilibara, koji je bio ukrašen dijamantina neizmjerne vrijednosti... Pozdravio ga latinski a i svećenstvo predstavio mu latinski.

Kralj je bio iznenađen; izgledalo je kao da nekoga traži i da ne može da ga nadje...

Na oca Dobrogosta posve su zaboravili.

Kraljeva nevjesta bila je već nestrpljiva. Najednom palo joj na um, da možda onaj starac u ishabanom, nekad crnom odijelu nije otac Dobrogost; a ipak je obećao, da će on sam, — on jedini blagosoviti pred žrtvenikom njihovu bračnu svezu...

Bodričke starješine iznemirili se... Nekoliko skupilo ih se oko Gnjevoša.

„Oče Dobrogoste... Jesi li ti to?... Neizrecivo sam vesela, što te vidim... zar me ne poznáš?“

Ove riječi izvile se nevjesti iz grla glasom, koji nije moguće opisati.

(Nastavit će se).

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2.000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIKE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE, PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTIV GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

HRVATSKA TISKARA

(Dr. Krstelj i drug) :: Šibenik :: (Dalmacija).

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i obćinske urede.

Tiskanice izradjene su na finom i trajnom papiru, a cijene su im veoma nizke. Pri narućbam za veću toćnost, uz broj popisa valja naznaćiti i naslov tiskanice.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte, jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure itd. itd.

Za sokoiska društva imamo naroćite Clischée i znakove, te smo u mogućnosti svaku narućbu izvršiti na podpuno zadovoljstvo. Naroćito smo snabdjeveni krasnim slovima za izradbu svake vrste i velićine plakata. Čista papira svake vrste i kolićine, kao i obvoja prodajemo uz vrlo nizke cijene.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica

obskrbljena svim potrebnim i najmodernijim strojevima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje i t. d. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.

Napomenuti nam je, da smo svim radnjama, kao i papiru i tiskanicama cijene znaćno snizili.

SPUŽAVA

:: :: RAFINIRANIH I PROSTIH :: ::

svake velićine i oblika

za sve moguće potrebe te za toilette

imade veliku zalihu
SPUŽVARSKA ZADRUGA

U KRAPNJU

Narućbe adresirati na:

Spužvarska Zadruga - Šibenik.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionici

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1912. sliedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslije podne
povratak svake subote u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslije podne;
povratak svake sriede u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Korćula (poštanska)
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslije podne
povratak u ponedjeljak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovaćka)
Polazak iz Trsta svake sriede u 6 sati poslije podne.
povratak svaki ponedjeljak u 1.15 poslije podne.

Trst—Vis (trgovaćka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati poslije podne
povratak svaki četvrtak 7.15 poslije podne.

KO ŽELI ZDRAVLJA

neka pohodi glasovito

Spljetsko sumporno kupalište

NAGY I DRUG

koje posjeduje, kako već poznato, najljekovitiju mineralnu vodu u Evropi. U jednoj litri sadržano je 31.5 grama razne soli. — Otvoreno cijelu godinu.

Prospekte šalje uprava.

INSAM & PRIMOTH
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Kiparske radnje iz drveta za crkve
Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice
križni putevi, razpela, jaslice itd.
Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.
Za dostavu narućbe do štacije uključivo sa
skrinjom, ne plaća narućitelj.

* Vi ćete uvenuti, — uvenuti, oć cvijetci... Ponovno ćete se rascvasti, nikad ne ćete uvenuti! Ugodnim mirisom opajajte proljećem, ljetom, jeseni i zimi glave mile, bijela čela, ne ćete uvenuti nikad... nikad... nikad...